ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Изборно веће Филолошког факултета у Београду, својом Одлуком бр. 3287/1 од 23. XI 2020. године, изабрало нас је у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се пријавили на конкурс за избор доцента за ужу научну област Српски језик (предмет Савремени српски језик). Конкурс је расписан и објављен 16. XII 2020. у листу „Послови", а конкурсни материјал достављен комисији 14. I 2021. године. Част нам је да Већу поднесемо следећи

И З В Е Ш Т А Ј

На расписани конкурс за избор доцента за ужу научну област Српски језик (предмет Савремени српски језик) пријавио се један кандидат – др Ана Батас, досадашњи доцент на предмету Савремени српски језик на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Уз пријаву на конкурс кандидат доц. др Ана Батас је приложила сав потребни материјал и он се састоји од следећих докумената: биографија, библиографија, списак објављених радова, сами радови, оверени препис Дипломе о стеченом високом образовању на Филолошком факултету у Београду, оверени препис Дипломе о стеченом академском називу магистра наука на Филолошком факултету у Београду, оверени препис Дипломе о стеченом научном степену доктора наука на Филолошком факултету у Београду, докази о чланству и менторству у комисијама за одбрану мастер радова и докторских дисертација, докази о ваннаставним ангажманима, званичне факултетске анкете о позитивном мишљењу студената у вези са одржаном наставом, изјава о изворности, извод из Матичне књиге рођених и Уверење о држављанству.

Ана Батас је рођена у Пожаревцу 9. X 1978. године, основну школу и гимназију завршила је у Ваљеву са одличним успехом, а дипломирала је на групи за Српски језик и књижевност 2002. године. Исте године уписала се на постдипломске студије на Филолошком факултету – смер Наука о језику, на коме је све испите положила са оценом 10 (десет) и 7. XII 2007. године успешно одбранила магистарски рад *Квантитативне и спектралне карактеристике консонаната српског књижевног језика*. На Филолошком факултету у на основним студијамаБеограду одбранила је 16. VII 2014. докторску дисертацију *Фонетске и акценатске промене речи у континуалном говору.* Доц. др Ана Батас на Филолошком факултету у Београду ради од 2003. године. На Катедри за српски језик са јужнословенским језицима, најпре је била асистент-приправник, затим асистент на предмету *Савремени српски језик* и од 2015. године доцент на предмету *Савремени српски језик*, у оквиру кога је на основним студијама држала предавања из *Фонетике српског језика*, *Фонологије српског језика*, *Акцентологије српског језика I*, *Акцентологије српског језика II*, *Интонације*, *Говорне културе* и *Српског језика I*, а затим и на мастер студијама из предмета *Акцентологија - специјални курс*.

Од почетка рада на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима, Ана Батас је укључена у рад на научним пројектима које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја:

1. *Терминолошка стандардизација описа српског језика* (бр. 1748) (2004–2005)
2. *Теоријско-методолошки оквир за модернизацију описа српског језика* (бр. 148021) (2006–2010)
3. *Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и примене* (бр. 178006) (2011–2020)

Од претходног избора за доцента (2015. године), била је ментор приликом израде седам мастер радова и једне докторске дисертације:

Мастер радови:

1. Стојанка Ђокић, *Акценатски модели једносложних и вишесложних придева са краткосилазним акцентом: говори Семберије, Мачве и Колубаре*, 9. XI 2015.
2. Биљана Филиповић, *Акценатске особине именица са наставцима* -ић/-чић, и -че, 9. XI 2015.
3. Стефан Степановић, *Акценат глагола прве врсте (однос колубарског говора и књижевног језика)*, 18. VI 2018.
4. Милица Митровић, *Акценат придева: прозодијско-творбени интерфејс (придеви на Н),* 29. XI 2019.
5. Јована Иваниш, *Прозодијске карактеристике вишег регистра говора Београда: на примеру једне професије*, 30. IX 2019.
6. Анђела Митровић, *Акценат именица, придева и прилога са префиксима НАД- и УЗ-: прозодијско-творбени интерфејс*, 26. VIII 2020.
7. Милица Мутавџић, *Акценатске промене у творби именичких аугментатива*, 14. II 2020.

Докторска дисертација:

1. Никола Радосављевић, *Акценатска дублетност именица у савременом српском стандардном језику*, 21. II. 2020.

Од почетка рада на Филолошком факултету доц. др Ана Батас је активна у организацијама које се научно и стручно баве српским језиком, при Филолошком факултету и ван њега. Ове активности су у претходном периоду обухватиле :

1. Лекторски рад на *Скупу слависта – семинар српског језика, књижевности и културе* у организацији Међународног славистичког центра на Филолошком факултету
2. Лекторски рад у Центру за српски језик као страни на Филолошком факултету
3. Предавања и језичке радионице на *Зимском републичком семинару за наставнике српског језика и књижевности* и другим семинарима у организацији Друштва за српски језик и књижевност Србије
4. Предавања и менторски рад на *Семинарима из лингвистике* у организацији Петничке истраживачке станице
5. Предавања и вежбе на *Семинарима српске језичке културе* у организацији Центра за предавачку делатност Коларчеве задужбине

Активности и чланства доц. др Ане Батас у научним друштвима, часописима и телима

Факултета, показују њено интересовање за рад у струци и унапређење делатности којима се ове организације баве. Она је члан *Друштва за српски језик и књижевност*, *Фонолошке комисије* Одбора за стандардизацију српског језика при САНУ и и редакције *Света речи.* Претходно је била и члан *The Acoustical Society of America*. Од 2016. до 2019. године била је заменик председника *Друштва за српски језик и књижевност*, а 2017. године изабрана је за заменика председника *Комисије за фонологију* Одбора за стандардизацију српског језика САНУ. У часопису Свет речи од 2015. године је заменик уредника. Од 2015. до 2019. године била је члан Савета Филолошког факултета.

Уз пријаву на конкурс доц. др Ана Батас је приложила следећу Библиографију радова:

РАДОВИ ПОСЛЕ ИЗБОРА ЗА ДОЦЕНТА

Научни радови

1. „Примарно и секундарно место артикулације“, *Књижевност и језик*, LXII/3–4, 2015, 249–259. (**M51)**
2. „Акценат императива глагола (II)“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 46/3, 2017, 5–18. (**M51)**
3. „Обележје *короналност* у српском језику“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 47/3, 2018, 5–19. (**M51)**
4. „Начинска обележја у српском језику“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 48/3, 2019, 5–23. (**M51)**
5. „Дистинктивна обележја главних класа”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 49/3, 2020, 7–22. (**M51)**
6. „Акценатске парадигме и алтернације у настави српског језика као страног“, [*in*:] В. Крајишник (ур.) *Српски као страни у теорији и пракси IV*, Београд: Филолошки факултет, 2020, стр. 89–102. ISBN 978-86-6153-642-7 (**M14) (рад са конференције штампан у целини)**
7. „Спектралне карактеристике (прет)палаталних фрикатива и африката у српском језику: прелиминарни налази“, *Актуелна питања фонетике и фонологије српског језика* (Радови са научног скупа „Актуелна питања фонетике и фонологије српског језика”, одржаног у Андрићграду, 5–6. октобра 2019), Андрићев институт, Андрићград – Вишеград, 2020, 63–78. ISBN 978-99976-21-65-8 (**M31) (рад са конференције штампан у целини)**

Међународне конференције (штампани изводи)

1. Maša Popović, Maja Savić, **Ana Batas**, Darinka Anđelković, „Nonword repetition accuracy in Serbian preschool children”, *Savremeni trendovi u psihologiji*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 19–21. oktobra 2017, 161–162. http://stup.ff.uns.ac.rs/STuP_2017.pdf (**M34)**
2. Maša Popović, Maja Savić, **Ana Batas**, Darinka Anđelković „The effect of non-word lenght on types of errorrs in repetitions of Serbian preschool children”, Rezimei XXV naučnog skupa *Empirijska istraživanja u psihologiji*], 29–31. marta 2020, Filozofski fakultet u Beogradu: Institut za psihologiju i Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, 2019, str. 42. (**M34)**

3. Maša Popović, Maja Savić, **Ana Batas**, Darinka Anđelković, „Exploring linguistic differences between typically developing and children with SLI: Evidence from a nonword repetition task in Serbian". [Rezimei XXVI naučnog skupa *Empirijska istraživanja u psihologiji*], 15–18. oktobra 2020, Filozofski fakultet u Beogradu: Institut za psihologiju i Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, 2020, str. 35. (**M34)**
4. **Ana Batas**, Biljana Čubrović, Andrej Bjelaković, Jelena Ginić, Natalija Panić Cerovski, Đorđe Božović, Nina Đukić, „The effect of dialect on V-nasalization in Serbian", *5th Belgrade International Meeting of English Phoneticians* (BIMEP 2020), 20–21 March 2020, Faculty of Philology, University of Belgrade, Serbia. (**M34)**

РАДОВИ ПРЕ ИЗБОРА ЗА ДОЦЕНТА

Научни радови

1. „Акустичке карактеристике алофона фонеме /x/ у посебним позицијама", *Српски језик*, XIX/1–2, 2014, 637–655. (**M24)**
2. „Прогресивно обезвучавање експлозива у проклизи и енклизи као индивидуална фонетска појава у српском језику*", Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LVII/2, 61–75. 2014. (**M24)**
3. „Класификација консонаната српског језика са становишта артикулационе фонетике – терминолошки аспект", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34/3, 2005, стр. 113–137. (**M51)**
4. „Дефиниција и класификација вокала српског језика са становишта артикулационе фонетике – терминолошки аспект", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 35/3, 2007, стр. 25–45. (**M51)**
5. „Дефиниције сонаната у граматикама српског језика", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 36/3, 2008, стр. 13–33. (**M51)**
6. „Акустичке карактеристике експлозива српског језика у финалном положају: квантитет", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 39/3, 2010, стр. 255–274. (**M51)**
7. „Акустичке карактеристике алофона фонеме /x/ у интервокалском положају", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 40/3, Београд, 2011, стр. 183−208. (**M51)**
8. „Акустичка анализа консонаната – неки методолошки проблеми", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 41/3, 2012, стр. 300–318. (**M51)**
9. „Трајање консонаната у интервокалском положају", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 42/3, 2013, стр. 139–152. (**M51)**

Међународне конференције (штампани изводи)

1. Балша Стипчевић, **Ана Батас**, „Енклитике као проблем у настави српског језика као страног", *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, 22–24. окторба. 2010 (978-86-6153-058-6) (M34)
2. Маја Савић, Даринка Анђелковић, Маша Поповић и **Ана Батас**, „Задатак репродукције псеудоречи као мера фонолошких способности деце", *Емпријска истраживања у психологији*, 19, Филозофски факултет, Универзитет у Београду, 22–24. марта 2013. (**M34)**

Прикази

Јелица Јокановић-Михајлов, *Прозодија и говорна култура*, Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2012, *Књижевност и језик,* LIX/3–4, 2012, стр. 353–359. (**М56)**

Академски радови

1. *Квантитативне и спектралне карактеристике консонаната српског књижевног језика*, рукопис необјављене магистарске дисертације, ментор: проф. др Јелица Јокановић-Михајлов, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2007.

2. *Фонетске и акценатске промене речи у континуалном говору*, рукопис необјављене докторске дисертације, ментор: проф. др Јелица Јокановић-Михајлов, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2014.

Мишљење о досадашњем научном и стручном раду кандидата

На основу увида у научне радове доц. др Ане Батас, можемо констатовати да она у пуној мери наставља рад у дисциплинама у које је ушла одличним радовима у претходном периоду, а које обухватају терминолошко-појмовни оквир за проучавање фонетике српског језика, фонолошки аспект фонетске материје, истраживања методама акустичке фонетике у вези са квантитетом и квалитетом гласова. Уз ово, добар део активности је у периоду после избора за доцента посвећен акценатским питањима, како на теоријском нивоу, тако и у изналажењу нових метода у настави акцентологије српског језика за странце.

У раду *Примарно и секундарно место артикулације (*Књижевност и језик, LXII/3–4, 2015, 249–259) на основу продубљеног истраживања фонетске природе гласова и откривања нових детаља артикулационих процеса, истиче се значај прецизног именовања артикулационих појава и потребе допуњавања наше фонетске терминологије. Посебно се истиче потреба прецизног разликовања примарног и секундарног места артикулације гласова и на одабраним примерима се показује када и у којој мери су ови елементи фонолошки релевантни, а када остају само као фонетска карактеристика. Тврдње су лепо илустроване снимцима из сопствених експерименталних истраживања и помажу у разумевању терминолошких парова, какви су *лабијални, лабијализовани, палатални, палатализовани* и други, које многи говорници, па и мање упућени филолози, сматрају синонимима, што они свакако нису. Сазнања добијена из сопствених фонетских експерименталних истраживања поређена су са релевантном фонетском, претежно страном литературом и коментарисана из угла могуће употребе термина који су у њој одавно присутни, а који именују процесе на које се код нас углавном није обраћала пажња. Предложени термини увек настоје да обухвате битне фонетске карактеристике артикулације и дају најадекватнију фонолошку интерпретацију. Зато овај рад може бити од велике користи и за истраживања у области експерименталне фонетике и за израду савременог терминолошког приручника из србистике.

Изузетно обимни корпус акценатских парадигми српског језика и његова унутрашња разуђеност, одувек су били велики изазов за истраживаче и мора се рећи да се мали број њих одважио да предложи своју систематизацију, а за неке врсте речи, глаголе пре свега, овакви радови су до данас изузетно ретки. Проблем, међутим, тражи решење, без којег је врло

отежан и теоријски и практични рад, посебно усвајање исправних акценатских облика у настави за наше студенте и за странце. Акцентолози му обично приступају кроз избор појединачних класа глаголских облика, налазећи у њима прилику да разврстају велики број морфолошких јединица и сведу број акценатских парадигми на што мањи број, обједињавањем сродних, а некад и само сличних акценатских типова. Овом озбиљном проблематиком бави се рад *Акценат императива глагола (II)* (Научни састанак слависта у Вукове дане, 46/3, 2017, 5–18), заснован на веома добро одабраном корпусу, довољно великом да буде поуздан (хиљаду најфреквентнијих глагола из *Корпуса савременог српског језика,* http://korpus.matf.bg.ac.rs), и истовремено довољно компактном да се може лако обухватити. Класификација глагола у овом раду полази од акценатских односа међу облицима инфинитива, презента и императива, разврставајући их најпре према инфинитивном акценту, а затим према односу овог акцента и акцента презента, с тим што се глаголи са неједнаким акцентима у оквиру одабраних форми презента, издвајају у посебне парадигме. На овај начин је добијено десет основних парадигми, са одређеним бројем одступања и изузетака у њима, што је сваки пут јасно обележено и добро објашњено. После издвајања акценатских парадигми упоређен је акценат императива са акцентима инфинитива и презента и на основу детаљне анализе издвојени су типови где постоји поклапање акцената императива са сва три облика (пѐвати – пѐвāм, пѐвајӯ – пѐвāј), поклапање у императиву и инфинитиву (пи́сати – пи̏шēм, пи̏шӯ – пи́ши), поклапање императива са оба облика презента (станòвати – стàнујēм, стàнујӯ – стàнӯј), поклапање императива са првим лицем презента (спа́вати – спâвāм, спа́вајӯ – спâвāј), односно где постоји посебан акценат императива (сла̀ти – ша̀љēм, ша̀љу – ша̀љи).

Следећа три рада доц. др Ане Батас, рађена у оквиру пројекта *Српски језик и његови ресурси*: *теорија, опис и примене* (код Министарства просвете, науке и технолошког развоја регистрован под бр. 178006), представљају озбиљне студије фонолошког карактера и у пуној мери показују високи ниво који се очекује од радова који уживају финансијску подршку Министарства. То су радови *Обележје „короналност" у српском језику*, *Начинска обележја у српском језику* и *Дистинктивна обележја главних класа*. Заједничко овим радовима је преиспитивање постојећих интерпретација фонолошких обележја које налазимо у домаћој и страној литератури, упоређивање података из литературе са сопственим експерименталним и теоријским радом, изузетно прецизна анализа компоненти гласова српског језика које могу претендовати на статус фонолошког обележја, узимање артикулационих (а не акустичких) компоненти за полазиште истраживања, јасан али стручан опис свих појава које су описиване.

У раду *Обележје „короналност" у српском језику* најпре се детаљно разматрају артикулационе карактеристике гласова којима се ово својство може приписати, наводе се подаци и илустрације из стране литературе, објашњава сам појам короналности а затим се указује на супротстављеност у прилазу и класификацијама гласова између Н. Чомског и М. Халеа, с једне стране и Р. Јакобсона и његових следбеника, с друге. Истиче се да фонолошки приступ овом питању, разрађен у генеративној граматици (Н. Чомски и М. Хале), који и има короналност као једно од својих битних обележја, никада није у нашој средини наишао на велико интересовање, за разлику од структуралистичког приступа (Р. Јакобсон), који је до данас широко заступљен у већини радова и уџбеничке литературе. Даље се пореде сродна обележја у оба приступа, детаљно анализирају артикулационе основе битне за дефинисање фонолошких обележја, износе се и сопствена мишљења и предлози за одабир обележја која би најтачније описивала и најбоље одговарала ситуацији у нашем језику. Поређење и

утврђивање сличности међу фонемама, али и најмањих разлика међу њима, праћено је одлично одабраним табеларним приказима, који уносе јасност и обезбеђују прегледност при читању самог текста. Последње две од десет табела доносе ауторкину интерпретацију обележја из оба посматрана система. Из њих се види да се обележје короналност може приписати денталним, алвеоларним, посталвеоларним и алвеоло-палаталним фонемама, обележје дорзалност алвело-палаталним и веларним, а обележје антериорност денталним и алвеоларним. Ниједно обележје из Јакобсоновог система и рада његових следбеника и настављача не може објединити и груписати класе које обједињује короналност, али зато њихово обележје грависност веома успешно обједињује лабијалне и веларне гласове, док у систему Чомског и настављача таквог обележја нема.

Фонолошки рад *Начинска обележја у српском језику* посвећен је особинама обележја континуираност, одложено уклањање, стридентност, назалност и латералност и њиховим местом у матрицама фонема српског језика. Наведена обележја се анализирају код свих аутора чији се радови могу применити на српски језик. Ауторка нам показује да и код оних обележја, каква су назалност или континуираност, где би се очекивала начелна сагласност у поимању њихове природе, има доста разилажења, негде у самом опису произвођења гласа, негде у процени важности појединих компоненти артикулације, а негде се инсистирањем на додатним, обично суженим критеријумима, једно обележје више не може приписати неким фонемама у чији састав је традиционално улазило. Такође је показано да су неки од аутора, чије поставке су нам приказане у овом раду, склони увођењу нових обележја како би решили проблем код једне скупине гласова, чиме, како им други аутори замерају, додатно компликују систем обележја и неоправдано одбацују већ позната обележја, која би се сасвим добро могла употребити (као пример је наведено сучељавање ставова у вези са новоуведеним обележјем "одложеног уклањања", уместо кога би се могла употребити традиционална обележја прекидност и фрикативност).

Непрецизност у описима стридентности код присталица различитих фонолошких школа, ауторка објашњава неправилном интерпретацијом добијених снимака, осцилограма и спектрограма, на основу којих је погрешно закључивано да само стридентни гласови имају ирегуларни осцилограм, док је ово својство реално присутно код свих непериодичних гласова, посебно код фрикатива и африката (13. стр. рада) . Ово свакако може проценити само истраживач који и сам може направити овакве снимке и који се у сопственим истраживањима њима служи. Желимо да истакнемо да је доц. др Ана Батас и даље међу изузетно ретким стручњацима у нашој средини, који могу самостално да израде све врсте снимака у области акустичке и експерименталне фонетике, анализира их и објективно на основу снимака изводи валидне закључке. Од времена настанка њеног магистарског рада и докторске дисертације, немамо ниједног истраживача који је у тој мери стекао ову компетенцију, а истовремено стекао и сва потребна фонолошка знања (а не само фонетска). Зато је лако претпоставити шта један овакав стручњак значи у струци и у факултетској настави.

О великом неслагању међу фонолозима, када је реч о стридентности, као и о нејасноћама у одређивању степена зависности обележја од места артикулације гласа говори се у наставку рада, а затим се доноси табела која сва ова разилажења прецизно приказује. Фонетска природа назала, констатује ауторка, у већини радова се објашњава на исти, традиционални начин, али се у најновијој литератури на њихову акустику гледа на донекле измењен начин: уз већ познате формантске карактеристике назала, истиче се смањење њиховог интензитета и повећање њихове ширине форманата, као и уочљивост антиформаната на спектру (14. стр. рада). Обележје латералност, које су увели Н. Чомски и

М. Хале, нема велику распрострањеност и ограничено је само на короналне гласове, а за класификацију гласова српског језика није коришћено. Закључно излагање у овом раду прати десет малих, дворедних табела, којима се сажимају начини међусобног опонирања фонема нашег језика, преко начинских обележја која су у раду анализирана, а табеле прати леп коментар, који се наставља на изложена разматрања и којим се додатно уклањају могуће нејасноће.

Основна фонолошка обележја, интерпретирана различито у старијим и новијим фонолошким радовима, са називима заједничким и општепознатим, али и са индивидуалним поимањем и посебним именовањем, на којима почивају опозиције међу главним класама у гласовном систему српског језика, приказана су у раду *Дистинктивна обележја главних класа*. Рад прати ова дистинктивна обележја и начине на које су гласови класификовани у вокале и сонанте, консонанте и опструенте. У прегледу обимне литературе, стране и наше, детаљно се наводе све битније поставке и дефиниције обележја, како су их исказали аутори радова, и све фонетске компоненте које су им у основи, разјашњавају се основни и пратећи артикулациони процеси и утврђују разлике у класификацијама, некад само спољашње, терминолошке, некад и суштинске. Све ово је праћено бројним прегледним табеларним приказима, који заиста олакшавају увид у ову материју. Кроз коментаре приказаног, указује се на сличности, али и на све посебности у гледању на релевантност обележја. Објективно и јасно, али благо и ненаметљиво, указује се на поједине недостатке или недовољно прецизиране поставке, који понегде уносе нејасноће или се пак могу двојако тумачити. У другом делу рада се износи сопствено виђење релевантности обележја и даје могућа систематизација гласова. Овде су гласови разврстани на класе вокала, полувокала, ликвида, назала и опструената, што значи да се традиционална група сонаната раздваја на полувокале, ликвиде и назале и да се све три подгрупе сонаната у хијерархији изједначавају и међусобно и у односу на вокале и опструенте. Ово омогућава да се четири обележја: силабичност, консонантност, апроксимантност и сонорност успешно употребе као дистинктивна за пет побројаних класа на следећи начин: силабичност је приписана само вокалима, а сонорност свим класама осим опструената, консонантност ликвидама, назалима и опструентима, а апроксимантност вокалима, полувокалима и ликвидама. Прегледна табела (рађена према табели Б. Хејза, приказана на 18. ср. рада) доноси ово елегантно решење, коме се само може приговорити да ни оно не решава на идеалан начин статус свих гласова који се у српском реално употребљавају као слоготворни. И сама ауторка објашњава да и ликвиде /r/ и /l/ јесу у одређеним фонетским ситуацијама слоготворне, али да баш то што у претежном броју случајева нису, оставља могућност да им се силабичност не приписује.

У раду *Акценатске парадигме и алтернације у настави српског језика као страног* разматрају се регуларне алтернације у акценатским парадигмама из перспективе предавања српског језика као страног. Одмах треба рећи да је посматрани проблем једнако актуелан и код предавања акцентологије нашим студентима који долазе из нечетвороакценатских зона и који се усвајањем правилних акцената муче скоро исто онолико колико и странци. Ни код њих се не може рачунати на њихово језичко осећање, јер им матерњи дијалекти имају, између осталог, и мањи број акцената и одсуство кључних опозиција, тонских и квантитетских. Основна идеја рада је да се на примерима једне врсте речи и њених изабраних облика (инфинитив, радни глаголски придев, два изабрана облика презента, један изабрани облик императива) састави поједностављени систем у коме би се јасно виделе главне акценатске алтернације те врсте речи. Акцентовани глаголски облици представљени су кроз девет табела и кроз текстуална објашњења, у којима се, осим излагања о типичним алтернацијама које

дата група глагола има, наводе и допунске информације о изузецима, о типовима алтернација које нису приказане у табелама, као и о глаголима који су у представљене типове укључени, иако по неким акценатском особинама одступају од њих.

Уз сваки табеларни приказ навођени су типични глаголи из свакодневне говорне праксе, са ретким оказионалним лексемама (као што је, рецимо, *празниковати*). Глаголи су разврстани према томе колико се њихових акцената у парадигмама поклапа, а иде се од једноставних односа ка сложеним, од оних скупова парадигми код којих сви приказани облици имају исти акценат, ка облицима где се непоклапања постепено повећавају. Овакви прикази су, како и сама ауторка констатује, неизбежно непотпуни јер није могуће у једноставним моделима приказати у потпуности све подтипове акценатских парадигми и изузетке од правила која се за приказани тип истичу као обавезна. Можда би се и неки алтернирајући облици могли понегде уносити у табелу, мислимо на случајеве где су то изузетно фреквентни глаголски облици, као што је то случај код радног глаголског придева, на местима где он приказани акценат има само у мушком роду једнине, а у осталих пет облика мења акценат (*сла̏о – сла́ла, сла́ли*... или *бѝо – би́ла, би́ли* итд.). Ова промена се у раду помиње у напоменама, али би за читаоца можда била уочљивија у самој табели. Ознаке парадигми за најаву акценатских алтернација, дате изнад табеларних приказа, веома су функционалне и одлично припремају читаоце, а већина њих неће бити акцентолози, за кључне алтернације које ће у табели бити приказане. Изабран је једноставан и добар начин да се на почетку табеле најави о којим променама акцента ће бити реч. Сви облици који ће бити исти као први у низу (инфинитив) означени су са А, а они који мењају акценат са Б. Редослед глаголских облика је увек исти (инфинитив, радни глаголски придев, два облика презента, императив), па се добијају јасни симболи акценатских алтернација. Тако, рецимо, парадигма ААББА означава да ће се са инфинитивом поклапати облици радног глаголског придева и императива, а неће облици презента (*пи́сати, пи́сао, пи̂шēм, пи̂шӯ, пи́ши*), парадигма АБББА да ће се са инфинитивом поклапати само акценат императива (*пòпити, пȍпио, пȍпијēм, пȍпијӯ, пòпӣј*) итд.

Рад *Спектралне карактеристике (прет)палаталних фрикатива и африката у српском језику: прелиминарни налази* представља наставак ауторкиног интересовања за прецизна испитивања квантитетских и спектралних карактеристика наших гласова. Она се овде ослања на богату грађу из испитивања која је вршила у време рада на магистарском раду и рада на докторској дисертацији, затим на нове радове страних истраживача, као и на своја најновија снимања и анализирања изговора (прет)палазалних консонаната. Пажњу усмерава на консонанте за које се раније сматрало да представљају једноставну групу палаталних фрикатива и африката, а за које данас (из стране фонетске литературе), видимо да њихов статус највероватније треба редефинисати. Код нас нових (фонетских) артикулационих испитивања наших гласова нема још од времена Бранка Милетића, а од тада је прошао скоро цео век (Милетић, Б., *Изговор српскохрватских гласова (експериментално-фонетска студија)*, СДЗб V, Београд 1933.). На 66. стр. рада, говорећи о Милетићевом опису палаталних фрикатива и африката, ауторка каже: "С обзиром на то да се врх језика (апекс) и код фрикатива и код африката уздиже ка алвеолама, односно, прецизније, ка предњим и средњим алвеолама, можемо са сигурношћу рећи да ови гласови нису палатални (предњонепчани), већ спадају у неку групу гласова која се изговара пред предњим непцем: посталвеоларни (палато-алвеоларни), ретрофлексни или алвеопалатални. Такве гласове убрајамо у „претпалаталне” – оне који се изговарају испред палатума – што не одговара

традиционалном значењу тог термина, према којем је „претпалаталан” синониман „алвеопалаталном”. И даље, говорећи о проблемима који се старом палатографијом не могу прецизно изучавати, она у вези са Милетићевим палаталним фрикативима и африкатама истиче: „Данас се ти гласови деле на више група: посталвеоларни (палатоалвеоларни), алвеопалатални и палатални. А када овој подели додамо и покретни артикулатор, добијамо још и апикалне, ламиналне и дорсалне; и ретрофлексне. На крају, ако поред примарног места артикулације посматрамо и секундарно, морамо додати и групу палатализованих”. Коментаришући своја најновија акустичка испитивања, доц. др Ана Батас износи податке о изменама у методологији, настала иновацијама које је у инструментално (компјутерско) истраживање уносила (ново филтрирање звука, прављење спектралних одсечака на местима средишње тачке у трајању гласа и сл.). У раду су приказани одлични спектрограми са типичним реализацијама посматраних гласова, графички прикази спектралних одсечака, као и табеларни прикази: резултата квантитативних мерења, прикази највиших спектралних врхунаца код ових гласова и прикази висине центроидне фреквенције за четири претпалатална гласа. За све податке изнесене у табелама дају се корисна и јасна објашњења. Како је у овим мерењима испитиван изговор шест субјеката, ауторка истиче потребу да се у следећем периоду рада на овој проблематици број субјеката знатније повећа, како би се добили поузданији подаци и проверили они који се у раду износе. На крају се закључује да се посматрани гласови изговарају испред предњег непца, да не одговарају у потпуности ни посталвеоларној ни ретрофлексној варијанти и да се неке од изговорених варијанти највероватније могу приписати само дијалекатском изговору. Уочене разлике у трајању претпалаталних фрикатива и африката су минималне, осим при поређењу безвучних и звучних парњака (безвучни су дужи), а нису велике ни разлике у висини спектралног врхунца, ни разлике у висини центроидне фреквенције.

Штампани изводи радова доц. др Ане Батас, рађених у коауторству и изложених на међународним научним конференцијама, показују, пре свега, њен смисао за тимски рад, а затим и склоност ка сталном допунском усавршавању, упознавању нових метода које долазе из других, сродних и мање сродних наука, лако укључивање у међуфакултетске пројекте, стрпљење у раду са онима који мање од ње познају експерименталну фонетику и фонетику уопште, упорност у раду и уклопивост у мултидисциплинарни тим. Резултати до којих је у овом периоду дошао овај мултидисциплинарни тим, за филологе су делимично предвидљиви, што значи да се могу узети као доказ постављених хипотеза, а за нефилолошки део тима су вероватно мање очекивани. За истраживање је био формиран основни корпус од снимљених псеудоречи, који су изговарале и понављале (посебно одабране) групе деце најмлађег и средњег узраста, а затим и одрасли, који су укључени у контролни корпус.

У раду „Nonword repetition accuracy in Serbian preschool children” (коаутори: Маша Поповић, Маја Савић, Даринка Анђелковић), испитиван је утицај броја слогова, њихове структуре, акцента и дужине речи у којој се слогови налазе на тачност облика речи који се добијају понављањем изговора, као и број направљених грешака. Испитаници (75 деце и 20 одраслих) изговарали су и понављали 48 оваквих речи. Показало се, како је и очекивано, да тачност понављања расте са узрастом, а да на број грешака утиче број и структура слогова.

Други рад, „The effect of non-word lenght on types of errorrs in repetitions of Serbian preschool children” (коаутори: Маша Поповић, Маја Савић, Даринка Анђелковић), испитује утицај дужине речи на грешке које у њима праве деца узраста од 3 до 7 година у тесту понављања псеудоречи. Уочене су најчешће грешке: промена места акцента, губљење консонанта на почеку слога, губљење консонанта на крају слога, додавање консонаната на

крају слога, метатеза консонаната и супституција фонема. Што је узраст испитаника мањи, грешака је било више, а њихов број је растао заједно са усложњавањем слоговне структуре.

У трећем раду, „Exploring linguistic differences between typically developing and children with SLI: Evidence from a nonword repetition task in Serbian" (коаутори: Маша Поповић, Маја Савић, Даринка Анђелковић), предмет истраживања је била разлика у говорном понашању између деце типичног развоја и деце са специфичним језичким поремећајем на тесту понављања неречи. Показало се да код седмогодишње деце са специфичним језичким поремећајем има знатно више грешака него код четворогодишње деце типичног развоја. Такође, у одговарајуће две групе истих профила (старост осам, односно пет година), чешће је додаван консонант на крају слога у првој од њих.

Утицај дијалекатског порекла говорника на ефекат назализације вокала испитиван је у раду „The effect of dialect on V-nasalization in Serbian" (коаутори: Биљана Чубровић, Андреј Бјелаковић, Јелена Гинић, Наталија Панић Церовски, Ђорђе Божовић, Нина Ђукић). Одабране примере читало је 16 информатора, половина из Београда, половина из Западне Србије. Примери су садржали промене у броју и типу слогова и у њиховом квантитету. Вокали чија назализованост се испитивала стављани су испред сва три назала. Резултати су показали да је степен назализације зависио од квантитета вокала - био је највећи испред кратких вокала, док дијалекатске разлике и остали услови нису показали утицај на посматрани процес. У ова четири рада са конференција коришћен је обиман корпус снимљеног материјала - изговори 75 деце типичног развоја, 70 деце нетипичног развоја, 20 одраслих говорника, плус додатни корпус за посматрање дијалекатских разлика.

Сви радови које смо у овом реферату приказали показују иста својства ауторке: озбиљност у раду, одлично познавање наше и стране лингвистичке литературе и критички приступ према њој, изузетно квалитетну (сопствену) израду снимака из области експерименталне фонетике, добро закључивање о анализираном материјалу, јасан и прецизан опис посматраних појава. Своја научна интересовања доц. др Ана Батас у потпуности везује за савремени српски језик.

У наставном процесу који, како смо претходно навели, обухвата више дисциплина савременог српског језика и максимални број часова, доц. др Ана Батас наставља да ради са пуном озбиљношћу, али и ведрином и срдачним приступом. Њени часови су увек посећени и веома цењени од стране студената. Њене консултације су редовне, веома посећене и трају увек више од предвиђеног обавезног времена, а неретко заказује посебне часове на којима додатно објашњава теже теме или питања у којима се слабији студенти теже оријентишу. Исти одговорни приступ има и у различитим пословима на катедри, као што су организовање писмених и усмених испита и колоквијума, пријемних испита, у сарадњи са другим организационим деловима факултета, у обављању многих послова од интереса за струку и универзитетску наставу. Показала се као изузетно способан и одговоран сарадник, цењен и од студената, и од колега на катедри и од колега из мултидисциплинарног тима. У званичним факултетским анкетама о мишљењу студената у вези са одржаном наставом, она има оцену 4,40 (од могућих 5.00), а такође и највише оцене у анкетама страних студената који су њену наставу посећивали у Центру за српски језик као страни.

Закључак и предлог комисије

Кандидат др Ана Батас, досадашњи доцент на Филолошком факултету Универзитета у Београду, у потпуности испуњава све услове за избор у наставно-научно звање на Филолошком факултету Универзитета у Београду за које конкурише, а који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Филолошког факултета Универзитета у Београду и Правилником о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета.

Комисија једногласно предлаже да се доцент др Ана Батас поново изабере у звање доцента за предмет Савремени српски језик, ужа научна област Српски језик, на Филолошком факултету Универзитета у Београду**.**

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Београд, 21. II 2021. год.

_____

1. Др Јелица Јокановић-Михајлов, редовни професор, председник Комисије

_____

2. Др Весна Ломпар, ванредни професор. члан Комисије

_____

3. Др Марина Спасојевић, научни сарадник, члан Комисије